

Verbàlia - Màrius Serra

Gairebé cinc-cents pàgines de definicions, història, variacions i exemples en cinc llengües, acompanyades de cinquanta pàgines més de bibliografia, un índex onomàstic exhaustiu i fins i tot un territori virtual. Sembla el treball d'una vida, i probablement ho és. Entre altres virtuts, Màrius Serra (Barcelona, 1963) té la d'haver convertit l'afició en professió: poques persones es poden vanter d'haver transmutat el joc en *modus vivendi*. De l'entreteniment dels mots encreuats a la mística del quadrat màgic, dels encadenats infantils als palíndroms dels adults, del sospitós atzar dels anagrames als calembours dignes d'Oscar Wilde, Màrius Serra coneix i treballa tota la gamma metalingüística dels textos: la que apareix quan les paraules no serveixen només per comunicar-se, sinó que es miren a elles mateixes i, doncs, perden la innocència.

Tot artifici enigmàtic es basa en la constricció: la regla que escurça les ales i allarga l'enginy. El mateix ocorre amb *Verbàlia*: Màrius Serra aconsegueix, a còpia d'enderiament classificatori, col·locar tots els esforços de l'enginy literari en cinc apartats, que són els de la retòrica clàssica (combinació, addició, substracció, substitució) més l'específic de la multiplicació. Com revela el mateix autor a l'entrada *Xarada*, «la casuística creix en proporció directa a la voluntat taxonòmica», que és com dir que el nombre de mecanismes enigmàtics tendeix a l'infinit.

La llarga introducció (un autèntic *que sais-je* de la logològia) ofereix un bon exemple de les bones relacions que poden mantenir llengua i literatura, vehicle i transport, metàfora i divulgació. La radiografia de l'*Homo ludens* ens deixa amb alguna pregunta sense resposta: ¿per què un palíndrom no assoleix el mateix prestigi que un sonet? Els precedents, en tot cas, són il·lustres: l'enigma de l'Esfinx, el Llibre dels Jutges, el *Zohar*, Virgili, el *Codex Exoniensis*, Dante, Rabelais...

En el conte *Constricció*, publicat al recull *La vida normal*, Màrius Serra es mostrava crític amb la relació entre enginy i literatura quan comparava els enigmistes amb «atletes que practiquen exercicis tan absurds com interessants d'explicar». El mapa de *Verbàlia* està dividit en dues regions limítrofs amb problemes fronterers: els que són poblats per ciutadans estrictament enginyosos i els que s'insereixen amb ple dret en l'estètica, en aquest cas en la literatura. L'autor es preocupa de diferenciar-los al llarg de tot el llibre.

Poques vegades una obra es dirigeix explícitament a artistes, enigmistes, escriptors, jugadors, místics, pedagogs i publicistes, set col·lectius que tan sols tenen en comú la seducció pel llenguatge com a significant. Només Màrius Serra, autodidacte tenaç i especialista internacional, era capaç de moure's amb humor i erudició en àmbits tan diferenciats. Al capdavant, de la primera onomatopeia a l'últim pangrama s'hi escola tot l'aprenentatge de la civilització.